

Sydsidan

Ett informationsblad från Svenska Fjällklubben- Syd.

Mars 2023

Redaktör: Johnny Nilsson. Mail: johnil@telia.com.

Visst gör det ont...

Karin Boye skrev de välkända orden "Visst gör det ont när knoppar brista, varför skulle annars våren tveka". Jag kommer onekligen att tänka på dessa rader när jag precis som alla ni andra går och väntar på att våren skall göra sitt intåg. Det verkar segt men nu tycks den vara på gång.

Finns det något bättre sätt att möta vandråråret, än med en helg i det fria. Jag vill slå ett slag för tvådagarssträffen på Store Mosse. Vi kombinerar vandring i denna nationalpark med ett härligt lägerliv i goda vänners lag. Häng med! Vandringen blir av det lättare slaget och vi samordnar både transporten och tältningen så även om du saknar bil och/eller tält fixar vi det.

Välkommen till våra aktiviteter.

Johnny Nilsson

Styrelsen sektion Syd 2023

Ordförande: Anders Holmgren. anders.holmgren55@gmail.com.

Vice ordförande och Redaktör: Johnny Nilsson. johnil@telia.com.

Sekreterare: Fredrik Fogelberg. fredrik.fogelberg@telia.com

Kassör: Torbjörn Nilsson. tobbeilund@telia.com.

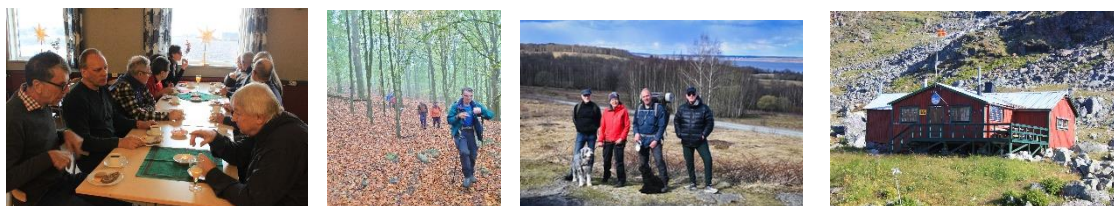
Säkerhets- och medlemsansvarig: Jenny Lindström. levallivet-ji@outlook.com.

Suppelant. Jacob Sparre- jakobsparre26@gmail.com.

Nästa styrelsemöte:

15 maj hos Johnny Nilsson

Aktivitetskalender 2023

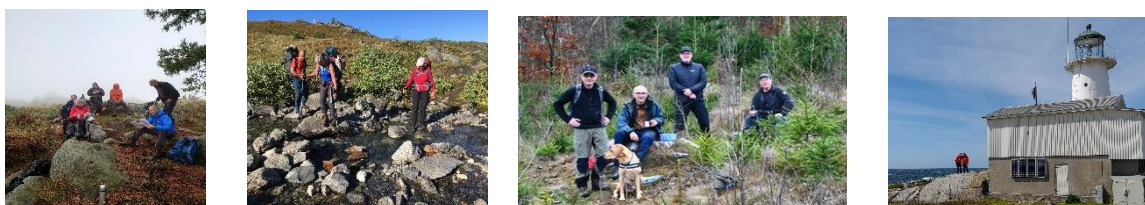

Datum	Aktivitet	Plats	Ansvarig
1 april	Torka mat	Lund	Johnny
13 maj	Väderkurs	Aggarp	Leo
3-4 juni	Tvådagstur	Store Mosse	Fredrik
4–10 september	Fjällvecka	Katterjaure	Johnny

Aktivitetsbanken

Här finns de idéer till aktiviteter som diskuteras inom styrelsen och här kan du också lämna dina förslag till aktiviteter genom att skicka ett mail till johnil@telia.com.

- Evenemang med Claes Grundsten och hans musikleverantör Fredrik Hagstedt.
- En träff med utrustning som tema.
- En 2-dagars tur till Kosta-området i östra Småland.
- Utflykt till Frostavallen.
- Föredrag om äldre fjällstugor.
- Gotska Sandön.
- Vandring på Österlen från Haväng till Stenshuvud.

Torka mat 1 april

Glöm det frystorkade utbudet som säljs för cirka en hundralapp i friluftsafererna. Fixa själv torkad mat med det som du gillar och för en betydligt billigare peng. Under sakkunnig ledning av Cecilia Holm lär du dig att torka dina maträtter.

Cecilias kunskaper på området imponerade på deltagarna när vi anordnade denna aktivitet för 3 år sedan.

Välkommen till att berika dina kulinariska referenser med nyttiga fjällrätter.

När: 1 april

Tid: 14.00

Var: Hyresgästernas lokal, Trollebergsvägen 103, Lund

Information och anmälan: Johnny Nilsson johnnil@telia.com. Anmälan senast den 30 mars.

Vägbeskrivning:

Med bil: Från Lunds Central tar du söderut cirka 300 meter. Vik höger och kör under järnvägen fram till rondellen vid Polhemsskolan. Fortsätt rakt fram och du är inne på Trollebergsvägen och kör den till du kommer till nummer 103 på vänster sida.

Från väster kör du till trafikplatsen där väg 103 och 108 möts. Vik av mot Värpinge som du kör igenom och sedan viker in mot Lunds centrum. Du är inne på Trollebergsvägen som du kör tills du hittar nummer 103 på höger sida.

Antalet P-platser vid adressen är begränsade. P-platser finns också på Högbovägen och Folkparksvägen.

Med buss: Ta linje 2 från Lunds Central i riktning mot Värpinge by. Vid hållplats "Jöns Ols toft" stiger du av och finner nummer 103 på andra sidan gatan. Du kan även ta regionbuss 139 mot Lomma och stig av vid hållplats "Lund Folkparken". Du är ett par hundra meter från nummer 103 som ligger på andra sidan gatan.

Väderkurs 13 - 14 maj

Under många år anordnade Svenska Fjällklubben en uppskattad Väderkurs. Kursledare var Håkan Hultberg (bilden) och platsen var Axel Hambergs forskarstuga vid Pårek i Sarekfjällen.

Nu kommer kursen till oss! Ledare som förr är Håkan Hultberg. Han är numera en glad pensionär från SMHI där han verkade i många år och hans röst kunde ofta höras i radions väderleksutsikter. Nu har Håkan skrivit en "Fjällväderbok" som vi hoppas kunna presentera i samband med kursen.

När: Lördag – Söndag 13-14 maj

Tid: Heldagar

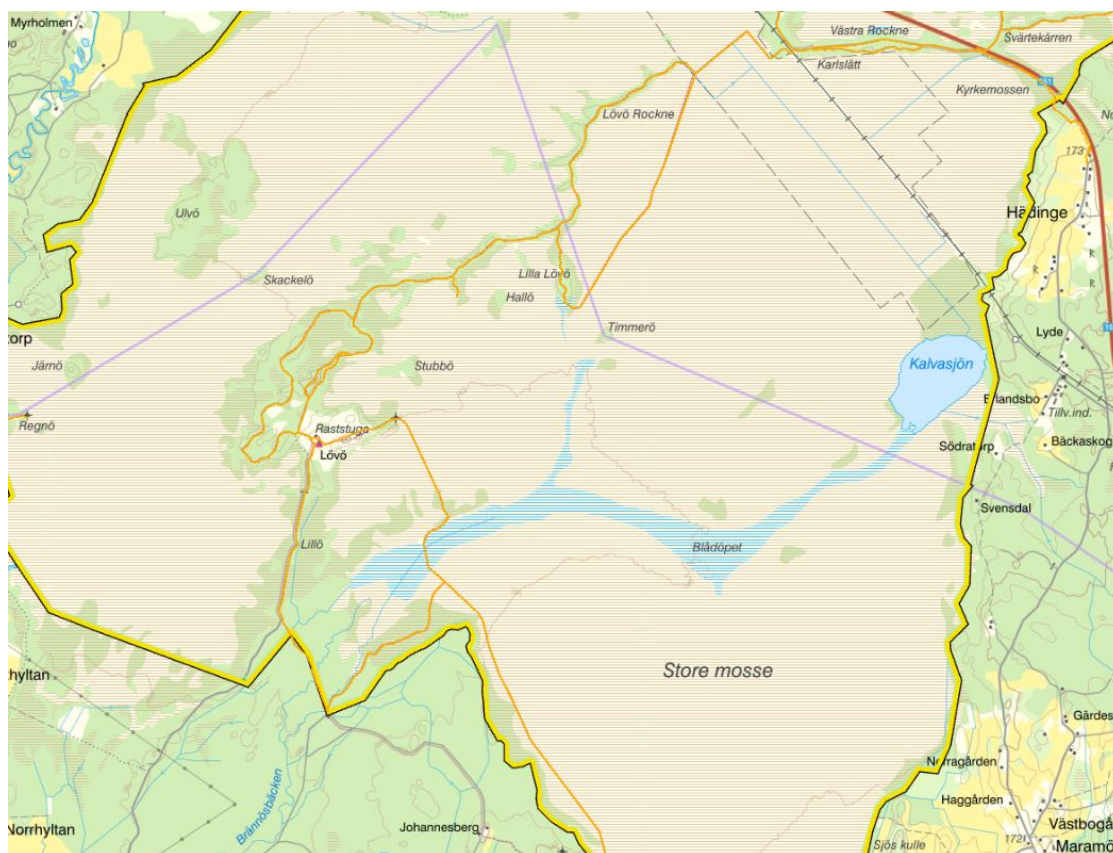
Var: Aggarpsgården, Munka-Ljungby, Ängelholm

Information och anmälan: Leo Schneede mail leo.stromberg@gmail.com. Anmälan senast den 11 maj.

Store Mosse 3 – 4 juni

En försommartur med övernattnig i tält till Store Mosse

Ta möjligheten till att följa med fjällintresserade kamrater i Svenska Fjällklubben sektion syd och upplev naturen en försommarhelg på Store Mosse, med vandring över myrmarker med öppna vyer. Turen kan anpassas efter egna önskemål med flora och fauna, erfarenhetsutbyte, kamratumgänge, lägerliv samt längre eller kortare vandringar.

Hagmarkerna kring Lövö är paradiskt vackert på försommaren. Fjärilar flyger lite varstans och håller en sällskap ute på mossen. Mossen står i blom och är väldigt vacker när den täcks av blommornas vackra kulörer.

Lövö är ett gammalt torp i Södra delen av Store Mosse. Här betar kor sommartid och det finns en raststuga som alltid är öppen. Grillplats på två platser. Boningshuset används som vandrarhem.

För att lära mer: <https://www.sverigesnationalparker.se/park/store-mosse-nationalpark/>

När: Lördag den 3 juni kl. 11.00 till söndag den 4 juni ca kl.15.00

Var: Samling vid parkeringen söder om Lövö (ca 2,5 timmar körning från Lund).
Koordinater Lövö parkering, (SWEREF 99 och WGS 84 (DMS):
N 6346784,96, E 432273.85
57° 15' 32.71", 13° 52' 38.22"

Hur / Preliminärt program för turen:

Lördag

Vandring från parkeringen ca 1 km till lägerplats (tält) Lövö alternativt tältplats N Lövö

Lunch och lägeretablering

Tältning enbart på angivna platser. Vedförråd finns vid Lövö. Ska du besöka de andra grillplatserna får du ta med eget bränsle, att elda med kvistar och liknande från skogen är förbjudet. Vid Lövö finns också tillgång till vatten och torrdass.

Eftermiddag - Vandring enligt önskemål, kan delas upp i olika grupper.

Kväll och morgon - Mat och lägerliv med möjlighet till umgänge och erfarenhetsutbyte med likasinnade.

Skymning / Gryning – Möjlighet att besöka utsiktstorn studera fauna och flora.

Söndag

Förmiddag - Vandring enligt önskemål, kan delas upp i olika grupper.

Hemfärd 4/6 ca kl 15.00

Förslag på Vandringar

Rundtur Lövön 3,6 km

Rundtur Lilla Lövön 6,2 km + ca 6 km t.o.r väg från läger (mycket spång). För de som önskar vandra riktigt långt kan den utökas till Naturrum och ev runt Sävsjön!! Det finns fler alternativ, allt efter tycke och smak. På markerade leder är vandringen att anses som lätt (plant, stig med mycket spång, kan vara halt vid blötväder!) Utanför led kan det vara blött!

Saknar du plats i tält är det inget hinder, kontakta oss så försöker vi ordna det.

Information och anmälan: fredrik.fogelberg@telia.com Anmälan senast 29:e maj, ange namn, ort, telefon samt om samåkning önskas och/eller kan utföras.

Fjällvecka 4 – 10 september

Gruppen som i september i höstas åkte till Katterjaurestugan för en fjällvecka kan berätta om en riktig mysvecka där. Intresset för att göra en ny fjällvecka 2023 torde vara stort. Och lugn. Vi gör en ny resa enligt nedan. Stugan är redan bokad!

När: Vecka 36 (4 – 10 september) 2023.

Var: Svenska Fjällklubbens stuga vid sjön Katterjaure.

Hur: Trevlig fjällvecka i goda vänners lag.

Information: För mer information kontakta Johnny Nilsson tel. 0706-25 58 90 eller mail johnil@telia.com.

Föransmälan: Icke bindande intresseanmälan emottas tacksamt till Johnny Nilsson tel. 0706-25 58 90 eller mail johnil@telia.com.

Nya medlemmar

Så har vi åter igen nöjet att välkomna nya medlemmar till Sektion Syd:

Lisa Wohlfahrt, Nyhamnsläge

Agneta Wohlfahrt, Helsingborg.

Fredrik Meyer, Åstorp.

Aira Heissler, Helsingborg.

Vi hoppas ni skall trivas i vår sektion och att ni finner våra aktiviteter intressanta och hälsar er välkomna att delta i dem.

Intresserad av att engagera dig?

Inför årsmötet är klubben alltid intresserad av att inför eventuella vakanser höra av medlemmar som är intresserade av att engagera sig i styrelsearbetet. Är du en av dem så hör av dig till valberedningens ordförande Laila Persson tel. 070-958 95 31 eller mail lani.persson@telia.com

Så har vi nöjet att presentera ännu en historia ur Rolf Nielsens rika skattkammare. Nu gäller det en överlevnadsresa på det södra halvklotet på de antarktiska breddgraderna. Spännande som vanligt när Rolf berättar så sätt dig nu bekvämt tillbaka och ta del av berättelsen.

Miraklet i Sydishavet

Den svenska Antarktis expeditionen 1901-1903

Bildtext som förklarar bilden – mot slutet på artikeln.

Inledning

Detta är en otrolig och närmast osannolik men likväl sann berättelse om den svenska Antarktisexpeditionen 1901 – 1903. Det har skrivits åtskilligt om detta mirakel i sydishavet och det som jag här återger är av utrymmesskäl en förkortad version av det som förtjänar att berättas om och om igen. För många är denna händelse känd men också okänd för många.

Vi i svenska Fjällklubben sektion syd bör förstås känna till expeditionen och de vedermödor som genomlevdes mitt i den blåsiga och obegripligt kalla Antarktisvintern och då under omständigheter som bara kan överlevas av de med en stark livsvilja.

Otto Nordenskjöld, född den 6 december 1869, död den 2 juni 1928, (påkörd av en spårvagn i Göteborg vid 58 års ålder), var systerson till Adolf Erik Nordenskjöld (som genomsegelade, med fartyget Vega, nordostpassagen 1878 - 1890) och hade släkten Nordenskjölds vetenskapsintresse i blodet. Otto var geolog, geograf men också etnolog och blev senare professor i geografi vid Göteborgs Universitet. Han hade intresset för vetenskapliga expeditioner att brås på sin berömda släkting och genomförde egna resor till Patagonien och Peru 1920-1921, Guldgrävarfälten under ruschen i Klondike 1896-1898 men tog också initiativ till expeditioner till Grönland och till Spetsbergen.

Den brittiska Royal Geographical Society arrangerade 1895 en internationell kongress, där även Otto Nordenskjöld deltog. Man enades om att göra en kraftsamling för att fortsätta den vetenskapliga

kartläggningen och utforskningen av Antarktis. Vid sekelskiftet 1900 hade nordpolen och sydpolen ännu inte nåtts av någon expedition och flera andra vita fläckar på jordklotet fanns också, bl a toppen på Mount Everest som inte nåtts (1953). Det geografiska sällskapet i England (som fortfarande var en kolonialmakt med intressen av att vara först på de vita fläckarna/polerna) skickade 1901-1903 kaptan Robert Falcon Scott med fartyget Discovery till Antarktis, för att med en expedition undersöka förutsättningarna att nå sydpolen. Samtidigt organiserade Otto Nordenskjöld en svensk Antarktisexpedition med vetenskapligt syfte att geografiskt kartlägga och studera geologin och klimatet under en övervintring på en bas på Snow Hill ön, vid den Antarktiska halvön.

Expeditionen planeras – expeditionens syfte.

Otto Nordenskjöld kände till dåtidens främste ishavsskeppare, norrmannen **Carl Anton Larsen**, som hade erfarenhet av många fartygsfärder i de södra ishaven, i syfte att finna fångstplatser för den då tillåtna valfångsten. Om CA Larsen kan mycket berättas, bl a att han anlade Grytvikens valfångsstation på Syd Georgien ön. Hans spännande liv fodrar en egen berättelse. Otto Nordenskjöld besökte CA Larsen i hans hem i Sandefjord i Norge. Otto kom i rätt tid. CA Larsen var hågad att åtaga sig ännu en polarfärd söderut. Otto hade av CA Larsen fått bergartsprover och fossiler från Larsens tidigare Antarktis resor i det område där den svenska expeditionen skulle genomföras och Otto ville nu försöka förstå varför dessa bergarter också fanns i Anderna, Patagonien. Förklaringen, som man då inte kände till, men som senare kunde bevisas, var att Antarktis hade varit en del av en stor sammanhängande kontinent, Gondwana. Alfred Wegener 1912.

Otto bekostade själv (svenska staten ville inte bekosta en expedition till Antarktis. Sveriges intressen fanns i Arktis – Svalbard och kolgruvbrytning) en egen expedition med svenska vetenskapsmän och med en norsk besättning på det inköpta fartyget Antarctic med kaptan CA Larsen som trygg och erfaren skeppare.

Den 16 oktober 1901 lämnade fartyget Göteborg för färden söderut. I Buenos Aires bunkrade fartyget kol och förnödenheter och Argentinas regering hjälpte till med att slutrusta expeditionen. Argentina, som redan då gjorde anspråk på del av Antarktis (Inget land har besittningsrätt på Antarktis än idag) krävde också att en förbindelseofficer skulle medfölja expeditionen. Marinofficeren och Löjtnanten Jose Maria Sobral fick en plats i den vetenskapliga delen av expeditionen. De som skulle bygga en expeditionsbas på Snow Hill ön och övervintra. (Expeditionens bas finns kvar än idag som ett kulturhistoriskt bevarat och vårdat minne). Att Sobral följde med expeditionen blev viktigt för expeditionens senare undsättning.

Snow Hill

Fartyget Antarctic nådde ön Snow Hill ön den 12 februari 1902 i slutet på den antarktiska sommaren (motsvarar vårt vinterhalvår). Den vetenskapliga delen av expeditionen - Bodman, läkaren Ekelöf, Jonassen och Åkerlund samt Argentinas man Jose Sobral, sattes i land och tillsammans med del av fartygets besättning uppfördes den medförda expeditionsbasen (ett hus 6,3 x 4 meter). Basen försågs med proviant, slädar, hundar och vetenskaplig utrustning som bars iland från fartyget. Provianten beräknades för två år, men expeditionen skulle hämtas upp av Antarctic påföljande sommar. Fartyget lämnade den landbaserad delen av expeditionen och seglade tillbaka till Eldslandet för att bunkra kol och med tre ombordvarande vetenskapsmän undersöka delar av Patagonien och Falklandsöarna.

Den Antarktiska sommaren i november 1902 återkom fartyget för att hämta upp Otto Nordenskjöld och hans basmedlemmar. Men sommaren 1902 var annorlunda än den föregående, och Wedellhavet var nästan isbelagt.

Kaptan Larsen gjorde flera försök, att med fartyget att nå fram till basen, men fick till sist konstatera att det inte gick att föra fartyget till Snow Hill basen.

Hoppets vik

Kapten Larsen och den biträdande expeditionsledaren JG Andersson beslöt då att föra i land en liten patrull om tre man, Toralf Grunden, Samuel Duse och John Gunnar Andersson, på den antarktiska halvön, vid det som senare döptes till Hoppets vik. Den 29 december 1902 lämnar Antarctic männen kvar vid Hoppets vik. Därifrån skulle sedan de tre männen med skidor och släde ta sig landvägen och över fruset vatten till Snow Hill basen för att meddela Otto Nordenskjöld att fartyget inte kan nå fram och tillsammans med basens personal ta sig tillbaka till Hoppets vik. De tre männen gjorde ett försök att ta sig till Snow Hill, land- och sjövägen, men fick vända då det inte var möjligt att nå fram på grund av de svåra isförhållandena. Nu var vintern i antågande och männen insåg att de blev tvungna att övervintra utan tillräcklig utrustning och under mycket enkla förhållanden. En stenhydda med innermåten 2,5x2,5 meter byggdes och taket skapades av segelduk och överskottades med snö. Sten, som hyddan var byggd av, tätades med pingvin guano (avföring) Här tillbringade sedan Grunden, Duse och Andersson den antarktiska vintern från mars till augusti – 6 månader 1903.

Antarctic skruvas ner i isen

Tanken var att den lilla landpatrullen och Snow Hill basens personal skulle hämtas vid Hoppets vik. Men fartyget med skadat roder gick inte att styra och höll på att klämmas fast i isen. Till slut, den 9 januari 1903 fastnade hon för gott som i ett jättelikt skruvstäd och redan nästa dag började hon ta in vatten. Den 1 februari insåg CA Larsen att det var dags att lämna fartyget som var på väg att krossas och sjunka. Besättningen tömde fartyget på vad som kunde behövas för att klara en oplanerad övervintring. Med hjälp av två skeppsbåtar (livräddningsbåtarna) och slädar och en flera dagar lång vandring över isen och släpande på båtarna (ibland fick de ro) med utrustning, tog sig de 20 besättningsmännen till den närmsta ön, Pauletön. Den kände Larsen till från en av hans tidigare färder i området.

Pauletön

På ön fanns en stor koloni av pingviner vilka skulle bli männens mat och ge värme under den ofrivilliga övervintringen. På ön byggdes en stenhydda stor nog för hela besättningen och mat för vintern jagades. En sjöman, Ole Wengersgaard insjuknar i vad som antogs vara skörbjugg, men som senare visade sig vara ett hjärtfel. Han avled den 7 juni endast 21 år gammal och hans grav i sten med träkors, finns ännu kvar på ön. Alla övriga överlevde.

Övervintringen

På Snow Hill ön fanns nu Otto Nordenskjöld med manskap men utan vetskap om varför inte Antarctic kom för att hämta upp dem för hemfärden. De hade ett välbyggt hus och mat för ännu en vinter, men var är fartyget? I land, vid Hoppets vik, i en stenhydda fanns Grunden, Duse och Andersson som rustade sig för en lång vinter och undrade förstås också varför inte fartyget kom och hämtade upp dem. På Pauletön fanns hela besättning från Antarctic och dess kapten CA Larsen och även de rustade sig för vintern i ett stenhus, och med en ensidig kost av pingvin- och sälkött. På de tre olika övervintringsplatserna var det ingen som visste hur de skulle komma därifrån, hur en räddning skulle kunna ske. De måste alla försöka överleva en flera månader lång mörk, kall och blåsig vinter.

Den mirakulösa räddningen och de fantastiska mötena på isen.

När våren kom i september 1903 var isförhållanden helt annorlunda och de tre männen i stenhyddan i Hoppets vik, lämnade ett brev till de som ev kom med fartyget för att hämta upp dem (de visste inte att Antarctic låg på botten av Wedellhavet) och gav sig iväg till Snow Hill basen. Nu gick det att komma fram över is och landremsor med fast mark under fötterna. Efter drygt 10 mils färd mot Snow Hill var de tvungna att ta sig över en sträcka av is. Det var den 12 oktober 1903. Då såg de tre männen två människor med hundsläde på isen, som kom allt närmare. Det var en tillfällighet som gjorde att de möttes av en liten slädepatrull från Snow Hill basen. Det blev ett överraskande möte, och Otto Nordenskjöld kände inte igen de sotiga och skäggiga männen, trots att han kände dem väl. De återvände till basen på Snow Hill efter fyra dagars hård marsch, dit de anlände den 16 oktober, exakt två år efter att Antarcticexpeditionen lämnat Göteborg. Det blev en stor festmiddag på kvällen med stekt kjesarpingvin som huvudrätt. De närmaste dagarna ägnades åt heltvagning, rehabilitering och läkarvård. Att återanpassas till inomhusklimat efter att ha tillbringat ett halvår utomhus i som högst nollgradig temperatur är inte lätt, utan till en början fick de sova på den ouppvärmade vinden.

Bildtexten till bilden i början på artikeln visar de tre männen innan tvagningen och framför huset där Otto och hans expeditionsmedlemmar bodde.

8 november 1903

På morgonen den 8 november väntade Otto på att Bodman och Åkerlund skall komma tillbaka från provianteringslagret på Seymourön. Plötsligt började hundarna skälla och Otto ser från stugan fyra män komma gående utifrån isen. Det är Bodman och Åkerlund i sällskap med två militärer från den Argentinska flottan. Deras uppdrag var att med korvetten Uruguay söka efter Antarcticexpeditionen i allmänhet och efter sin försvunne Löjtnant Sobral i synnerhet. Kaptenen Irizar ville komma iväg fort för han hade mött ishinder på vägen fram. Redan nästa morgon ville han avsegla mot Sydamerika. Basen röjdes ur och forskningsresultaten packades för avfärd. Men var var Antarctic? Sent på kvällen kl 22.00 den 8 november – samma dag som undsättningen nått fram till Snow Hill, började hundarna skälla igen. Kapten Larsen med några mans besättning, kom i roddbåt till basen. Nu gick allt fort.

Larsen förklarade var resten av hans besättning fanns och fick Irizar att stanna vid Pauletön och ta ombord resten av manskapet från Antarctic, stanna vid Hoppets vik och ta med Anderssons fossilsamling och sedan snabbt ta sig ut ur området med det dåliga vädret. På väg över Drakes passage fick CA Larsen ta över fartygsbefälet, han hade större vana vid seglatser i storm och svåra väderförhållande. Mottagningen i Sydamerika och efter vägen åter mot Sverige var översvallande.

CA Larsen återvände till ishavet och startade 1904 Grytvikens valfångststation på Syd Georgien ön. CA Larsen dog under en pelagisk valfångst (valfångst och slakt sker från fartyg) ombord på fartyget James Clark Ross den 8.12 1924.

Rolf Nielsen

Fjällmiljö – Fjällkunskaper - Fjällupplevelser

www.fjallklubben.se